ANTROJI DALIS

DRAUGAS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1996 m. gruodžio mėn. 28 d. / December 28, 1996 Nr. 253(45)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Vilnius — Šiaurės Jeruzalė

Lapkričio 24 dienos sekmadienio "New York Times" pirmajame puslapyje Michael Specter pradeda straipsnį "In Lithuania, Storied Jewish Books Languish" tokiais žodžiais: "Vilnius, lapkričio 21 diena. Dešimtys tūkstančių retų hebraiškų ir jidiš tekstų guli dulkėtose krūvose buvusioje katalikų bažnyčioje, išdžiūvę ir užmiršti. Daugelis jų yra iš 17-ojo ir 18-ojo šimtmečių, kai šis miestas tapo sau lygaus neturintis žydų intelektualinio ir dvasinio atsinaujinimo centras. Knygos, kurios sudaro, ekspertų nuomone, vieną didžiausių tokių rinkinių visame pasaulyje, pirmiausia buvo slepiamos nuo nacių, o tada dešimtmečius buvo slepiamos nuo sovietų po krūvom žemės ūkio statistikų. Jos yra Lietuvos Nacionalinės bibliotekos nuosavybė. Jos direktorius sako, kad tai sudaro 'neįkainojamą turtą'. Bet mokslininkai nėra gavę pastovaus įėjimo bažnyčion, ir dvi moterys, kurios bando kataloguoti knygas, sako, kad jos nežino, kiek knygų dar likę patikrinti."

Tos dvi moterys yra Larissa Lampert, kuri dėsto biblinę hebrajų kalbą ir rabinišką literatūrą Vilniaus universitete, ir Fira Bramson, pergyvenusi holokostą. Larissa sako: "Tai mūsų palikimas. Čia yra viskas, kas išliko iš žydų kultūros Lietuvoje. Mes turime tai išgelbėti, kad primintume žmonėms, kas čia kadaise klestėjo".

Michael Specter pažymi, kad Lietuvoje likę tik keturi tūkstančiai žydų. Bendruomenės vadovai sako, kad šios knygos yra stiprus ryšis su jų paveldėjimu, kurį naciai ir sovietai bandė išnaikinti. Tos knygos yra surinktos iš svarbiausių ješivų ir bibliotekų Rytų Europoje. Žydų mokslininkai sako, kad knygos neturėtų likti Lietuvoje, kur naciai nužudė 240,000 žydų. "Knygos yra neįkainojamos vertės ir jos priklauso žydų tautai," sako Allan Nadler, tyrinėjimų direktorius YIVO institute (kuris yra skirtas žydų ir jidiš kultūrai ir raštijai, įkurtas Vilniuje 1925 metais ir perkeltas į New York'ą po Antrojo pasaulinio karo). "Kito tokio rinkinio nėra niekur pasaulyje, o šios knygos nėra niekam dabar Lietuvoje gyvenančiam naudingos. Man nesvarbu, ar jos būtų atvežtos į New York'ą, ar Jeruzalę, ar kur kitur, kur žydai galėtų jomis pasinaudoti. Bet joms trūnyti Lietuvos bažnyčioje kelia apmaudą". Tačiau daugelis tų žydų, kurie pasilikę Vilniuje, sako, kad iš Lietuvos išvežant šį palikimą reikštų neigti 600 metų žydų kultūrą tokioje gyvybingoje ir žydų kultūrai svarbioje vietoje, kad ji buvo vadinta "Šiaurės Jeruzale".

Sunku pervertinti Vilniaus svarbą pastarųjų trejų šimtmečių žydų kultūrai. Šio šimtmečio pradžioje Vilniuje buvo šimtas sinagogų, ir net keturiasdešimt nuošimčių Vilniaus gyventojų buvo žydai. Net šeši jidiš dienraščiai buvo Vilniuje spausdinami. Žydų "Bund" buvo įsteigtas Vilniuje. Čia gimė pats garsiausias jidiš repertuarinis teatras — Vilniaus Trupė. Vienas iš garsiausių žydų kultūrinių centrų – Strašun biblioteka — buvo Vilniuje. Elijas ben Solomon Zalmen — Vilniaus Gaonas čia prieš du šimtus metų pradėjo žydų Apšvietos amžių, ragindamas žydus studijuoti gramatiką, astronomiją ir kitus mokslus, ne vien tik Torah.

Penktadienį lapkričio 29 dieną "The New York Times" vedamajame "A Jewish Heritage Endangered" toliau svarsto sekmadienį pradėtą temą. "Vilniuje bandoma atgaivinti žydų gyvenimą, bet trūksta ir finansinių, ir kultūrinių išteklių. Senstančių hebrajiškų ir jidiš tekstų išsaugojimas yra pirminis reikalavimas. Žydų kultūrinės institucijos Europoje, Izraelyje ir Amerikoje turėtų suteikti finansinę ir techninę paramą perkelti rinkinį į labiau tinkamas patalpas Vilniuje, kur medžiaga galėtų būti restauruojama, kopijuojama ir kataloguojama. Laikymas medžiagos Vilniuje suteiktų žydų bendruomenei tame mieste tęstinumo pajautą ir būtų įkvėpimas miestui, kuris dar vis rungiasi su dešimtmečiais besitęsiusiom represijom ir jėga primesto paties istorijos paneigimu. Patys tekstai pagyvėtų, jei būtų studijuojami toje vietoje, kurioje jie buvo sukurti."

Kaip viskas supaprastėja, kai Lietuva nepriklausoma. Nereikėjo metų ar mėnesių publicistikos pasiekti sprendimo. Lietuvos Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis spaudai davė Seimo nutarimą, kad Vilniaus Gaono sukakties proga bus atidaryta Gaono vardu pavadinta biblioteka, kuri bus Mažvydo Nacionalinės bibliotekos dalis. Šioje Gaono bibliotekoje bus saugojami ir tyrinėtojams bei publikai prieinami Vilniaus žydų kultūros turtai. Tai puikus ir Vilniaus ateičiai daug žadąs Seimo sprendimas.

(a.a. ll.)

Ir vėl grįžtant prie Čiurlionio...

VYTAUTAS A. JONYNAS

Jean-Claude Marcadé. L'AVANT-GARDE RUSSE 1907-1927. Tout l'art. Histoire. Paris: Flammarion, 1995. 479 puslapiai.

Jau yra tekę užsiminti*, kad jei anksčiau abstraktinio meno pradininku buvo laikomas Vasilijus Kandinskis, tai pastaraisiais metais meno istorikai vis labiau linkę tą tėvystę priskirt kitiems. Čekui Muchai arba mūsų Mikalojui Konstantinui Čiurlioniui. Keista, abiem atvejais, ne paryžiečiui.

Neseniai išėjusioj iš spaudos Jean-Claude Marcadé knygoj *L'Avant-garde russe, 1907-1927* pažvelgiama į šią kontroversiją iš kiek skirtingo regos taško ir, sakytumėm, diplomatiškai. Bet pirma tarkim kelis žodžius apie patį veikalą.

Ankstyvesnes užuominas apie Čiurlionio vaidmenį aptikdavome beveik išimtinai albuminio tipo („Coffee-table book") leidiniuose, glaustai aptariančiuose mūsų dienų, 20-ojo amžiaus, tapybos bei skulptūros raidą. Jean-Claude Marcadé studijos dėmesio centras nepalyginamai siauresnis. Jo siekiamybė yra apsakyti Rusijos meno raidos originalumą, novatoriškumą, „pirmeivystę" ar, jei norit, „pranašumą" labai trumpame 1907-1927 metų suklestėjimo laikotarpyje. To periodo pasirinkimas neatsitiktinis. Kaip kiekvienam žinoma, ne Hitleris pats pirmas pasmerkė vadinamąjį „išsigimusį meną" („Entartete Kunst"), bet tėvelis Stalinas su savo sėbrais. Nuo 1927 metų bet koks eksperimentavimas, bet koks naujų kelių ieškojimas meno srityje buvo šluote iššluotas.

Jei savo išore, skirtingu formatu, Jean-Claude Marcadé knyga skiriasi nuo įprastinių meno leidinių, tai iliustracijų jai netrūksta. Apytikriai apskaičiavus, joje esama 122 spalvotų ir apie 420 nespalvotų reprodukcijų, kartais tiesa, negailestingai sumažinto formato. Bet jau sprendžiant iš cituojamų šaltinių, iš pridedamos bibliografijos ir, savaime aišku, ir paties turinio, Jean-Claude Marcadé veikalas yra tikrai pionieriško masto darbas. Jame aptariami labai detaliai visi anuometinio rusų meno poslinkiai — neoprimityvizmas, cezanizmas, rusiškasis fauvizmas, kubo-futurizmas, ankstyvasis abstraktizmas, suprematizmas, konstruktyvizmas bei Matiuchino ir Filonovo mokyklų poveikiai. Neatrodo, kad autorius būtų dėstęs universitete. Apie jį sakoma, kad jis slavistas, meno knygų vertėjas, ir garsiojo prancūzų CNRS (Centre National de la Recherche Scientifique) darbuotojas. Iš veikalo aiškiai juntama, kad jis yra rimtai išnaršęs muziejus bei archyvus, peržvelgęs turimas rusų menininkų atsiminimų bei korespondencijų knygas. Jam gerai pažįstami menininkų tarpusavio pavydai, kerštavimai, nesutarimai, patyčios...

Nenuostabu, jei ir Čiurlionio pavardė pirmą kartą sumirga knygos tekste mums nelabai malonioj šviesoj — D. Burliuko atkirtyje meno kritikui A. Benois. Tarp kitko, niekur viešai iki šiol neskelbtam laiške:

„Visi yra prieš mus", rašo Burliuk'as. „Aš, o taip pat ir Vladimiras Burliukas, G. Jakulovas ir kiti, negalime niekur išstatyti parodon savo darbų ir nėra prasmės guostis, kad kas pasikeis sekančiais metais, kadangi niekas nepasikeis. Vorkino ir Čiurlionio vulgarybės liks ir toliau patrauklesnėm ir lengviau prieinamom žmonėms" (p. 26).

Prie abstraktinės tapybos atsiradimo Jean-Claude Marcadé sąmoningai prieina palengvėle, smulkiais žingsneliais.

„Abstrakcija", rašo jis, „neabejotinai dominuojanti XX amžiaus meno apraiška, perversmas mūsų mintijime, susirado Rusijoj sau irgi palankią dirvą". Ir čia pat cituoja jis Jean Cassou mintis apie tai, kad bergždžias yra reikalas ieškot, kam priskirtinas tos pakraipos pradininko titulas, tarsi būtų kalbama apie kokį išradimą pramonėje. Jo manymu, „kiekvienas tų genialių menininkų yra savitu abstraktinio meno išradėju, teisingiau yra 'savojo abstrakto' sutvėrėju" ir „mėgint pasvert ar palygint tarpusavy jų įnašą esą beviltiška".

Pritardamas Jean Cassou nuomonei, Jean-Claude Marcadé savo ruožtu pripažįsta, kad esama įvairių abstrakcijos lygmenų ir stilių — lyrinių, geometrinių, natūralistinių, konceptualių ir t.t. „Natūralistine abstrakcija" jis, sakysim, pavadina tokį stilių, kada atsisakoma tapyt aiškiai izoliuotas, tvirtais kontūrais apibrėžtas, figūras, pasitenkinant vien fragmentais, gabalais, pasisavintais iš supančios tikrovės kaip, pavyzdžiui, dangaus skliauto ar vandenų, šešėlių ant žemės, mūro fragmentų ar audinio rietimo, gabalais. Tolesniam poskyryje spėliojama, kaip galėjo ilgainiui išsivystyti (pradedant Turner'iu) vis radikalesnis konkretaus objekto drobėje atmetimas. Palaipsniui mažindami objekto

E. Kvedarausko plakatas Čiurlionio šimtmečiui.

Jono Tamulaičio nuotrauka

„išskaitomumą", kai kurie tapytojai intuityviai, pasąmonės poveikyje, nutapę drobes, kuriose nebebuvę įžvelgiamo akim objekto kontūrų.

„Tai kai kurių Gustave Moreau akvarelių atvejis", teigiama toliau, „o Rusijoj — lietuvio, simbolistinio dailininko Čiurlionio atvejis. Kupinuos intensyvumo jo darbuose kai kas yra linkęs" (čia esama nuorodos į bibliografiją) „įžvelgti pirmąjį rusų abstraktistą. Faktas, kad Čiurlionio būta kompozitoriaus (jis yra pirmas klasikinis lietuvių kompozitorius), nėra bereikšmis. Muzikos modelis pasitarnaus be kitko ir kitiems rusiškojo abstrakto kūrėjams (ypatingai Kandinskio bei Larionovo atvejais)".

„Gyvendamas Tahiti saloj 1899 metais Gauguin'as aiškino, kokį vaidmenį privalanti vaidinti spalva moderniajam mene; ji turinti vibruoti nelyginant muzikoj. Argi Matisse nėra pareiškęs savo „Tapytojo užrašuose", pasirodžiusiuose žurnale *La Toison d'or*, jog spalvų harmonijos esančios panašios į garsų harmonijas muzikinėj kompozicijoj"?

„Sprendžiant iš to, kad Čiurlioniui yra pavykę perteikt visatos sferų muziką, dangaus skliautų ir jūrų tolių begalybę, žemės rutulio magmą, nupliekstą perregimos žvaigždynų šviesos, *jam buvo neįmanoma neišsakyti* (kaskart vis labiau lengvasvoriu potėpiu) *peizažų, esančių anapus pažįstamosios mums tikrovės, pagavą*".

„Ikonografiniu požiūriu, jisai [Čiurlionis] nuklydo, jei ne prie pat Abstrakto, tai bent iki tam tikros nefigūracijos [non-figuration] laipsnio. Monet, tapydamas savus Londono peizažus, buvo priėjęs prie dar didesnio drobės užvaldymo spalviniais vienetais".

„Kaipo tapytoją, esantį Čiurlionio proskynoj tarp simbolizmo ir figūrų atmetimo, tektų paminėti Nikolajų Kulbiną" (pp. 124-5).

Taip aptaria Jean-Claude Marcadé Čiurlionio padėtį avangardinėj rusų meno sklaidoj. Tas pastraipas palydi dvi Čiurlionio darbų („Jūros sonatos" ir „Kalno") nespalvotos reprodukcijos. Nors tos nespalvotos, labai sumažinto dydžio nuotraukėlės yra labai neryškios ir neįspūdingos, vis vien skaitytojui akivaizdu, kad Čiurlionio laikytasi itin atokiai nuo pagrindinio avangardistų — neoprimityvistų, fauvistų, kūbo-futūristų — srauto.

Kaip minėjom, *L'Avant — garde russe* imponuoja autoriaus kruopštumu bei erudicija. Jos pratarmėj tariamas iššūkis, išsakomas šiais žodžiais: „parodyti pasauliui, kad ne vien rusų tauta gali didžiuotis savo milžiniška literatūra, reto turtingumo muzika, ir originaliu baletu, bet taip pat ir 'neturtingaisiais savo giminaičiais' — tapytojais bei skulptoriais". Jean-Claude Marcadé neabejotinai jį pilnai įgyvendina.

Tačiau staigmenos tuo nesibaigia. Jų aptinkam ir veikalo prieduos — bibliografijos skyriuje. Nuorodų pastraipoj į Čiurlionio kūrybos aptarėjus, tiek straipsnių, tiek knygų pavidalu, cituojami pagrindiniai šaltiniai, bet čia pat pažymima, kad išsamesnę bibliografiją skaitytojas galįs susirasti Aleksis Rannit veikale: *Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. Lithuanian Visionary Painter* (1984). Nelauktu ir įstabiu dalyku yra tai, kad minimoji knyga yra „atplaišų" leidiniu, išleista, kaip kad pilnai cituojama, Čikagoj Lithuanian Library Press pastangom. O tokie reiškiniai, kad svetimtaučiai intelektualai cituotų išeivijos leidinius, sakykim, yra pažymėtinai

(Nukelta į 3 psl.)

Ada Sutkuvienė

Angelas, paskendęs materializme
1995, pluoštas

Ados Sutkuvienės pluoštinio meno paroda Lietuvių dailės muziejuje, Pasaulio lietuvių centre, Lemont, Illinois, vyksta iki 1997 metų sausio 12 dienos.

* Vytautas A. Jonynas, „Apie amžinai žaliuojantį Čiurlionį (Hajo Duechting: *Vasili Kandinski, 1866-1944. Révolution de la peinture). Tėviškės žiburiai*, 1992 m. sausio 7 d.

Šiame numeryje:

Šiaurės Jeruzalė tebėra brangintina • Čiurlionio kaip abstraktizmo pradininko vaidmuo naujame meno istorijos veikale • Apie dailininką Romą Viesulą (1918–1986) jo mirties dešimtmečio proga • Juozės Krištolaitytės eilėraščiai • „Draugo" kultūrinio priedo 1996 metų turinys

Prisimenant dailininką Romą Viesulą

JŪRA VIESULIENĖ

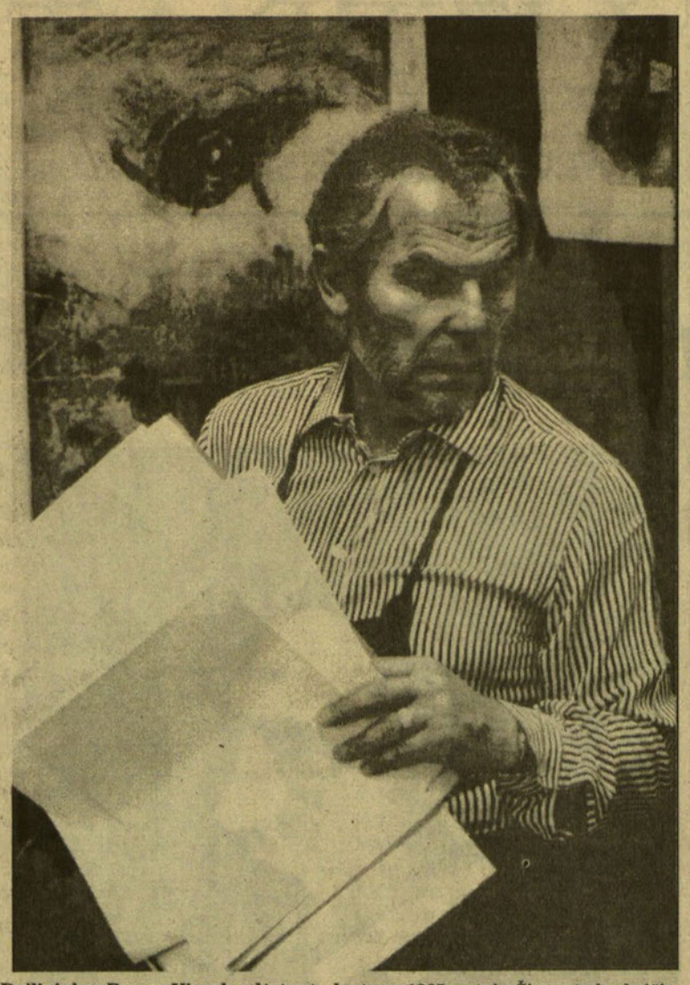

Dailininkas Romas Viesulas dėsto studentams 1985 metais. Šių metų lapkričio 7 dieną suėjo dešimt metų nuo jo mirties.

Romas Viesulas (Romualdas Veselauskas) gimė 1918 metais rugsėjo 11 dieną Gerdainių kaime, Lasų valsčiuje, dabartinėje Latvijoje, vos Lietuvai paskelbus nepriklausomybę. Tai mažas bažnytkaimis, kuriame sustoja traukinys iš Daugpilio. Po karo ši Lietuvos dalis, o tuo pačiu ir Veselauskai, atsidūrė Latvijoje. Lietuva bene už tai gavo Palangą. Romo motina Juzefa Kozukauskaitė kilusi iš Žemaitijos. Ji baigė Zakopanėje, Lenkijoje, guvernantės mokslus ir tikėjosi lietuvių dvarininkų šeimoje gauti darbą. Su Romo tėvu, Juozu Veselausku, ji susipažino Maskvoje revoliucijos metu ir už jo ištekėjo 1916 metais. Jie grįžo į Gerdainius gyventi su vyro motina. Romo motina buvo ramaus būdo ir labai religinga, o tėvas buvo labai energingas ir kūrybingas žmogus. Jis labai mėgo teatrą. Daugpilyje suorganizavo savo teatrą, rašė vaidinimus, statė spektaklius. Namuose jo nebūdavo — motina ir žmona tvarkė namus. Bet laukus reikėjo dirbti, o Romo tėvas to darbo purtėsi. Vakarais grįžęs iš teatro naktimis ardavo lauką. Jis greit gavo džiovą. Romui sulaukus dešimt metų, tėvas mirė. Liko keturi vaikai: Vytautas (vyriausias), Romas, Kostas, ir Lionė. Motina augino vaikus, o močiutė bandė tvarkyti ūkį. Kadangi vyrų nebuvo, į ūkį atėjo pusininkai, kurie vykdė žemės ūkio darbus. Iš Romo tėvo pusės (Veselauskų) močiutė buvo labai sulenkėjusi ir Lietuvos nemėgo. Močiutės įtaigaujama šeima kalbėjo lenkiškai. Iš senų laikų, Romo motinos giminė turėjo lenkišką herbą, tačiau abiejų Romo tėvų šeimos buvo kilusios iš Žemaitijos.

Po tėvo mirties, besidalinant ūkį su pusininkais, šeima skurdžiai gyveno. Vasaros metu Romas važiuodavo pas tetą Rimšienę (motinos seserį) piemenauti dideliame ūkyje Žemaitijoje. Pas savo tetą Rimšienę, kuri buvo stipri lietuvė patriotė, Romas suprato, kad jis lietuvis, o ne lenkas ar latvis. Vieną vasarą kita teta, Zosė, inteligentė, gimnazijos mokytoja, suruošė visos giminės sąskrydį, kurio metu Romas įsitikino, kad jiems reikėtų namuose kalbėti lietuviškai, o ne lenkiškai. Grįžęs namo aštriai susikirto su močiute, ir užsispyręs kalbėjo lietuviškai, kad ir sunkiai. Tetos Zosės dėka Romas ir brolis Kostas gavo stipendijas lankyti Lietuvių gimnaziją Rygoje. Ten gyveno bendrabutyje, ir tik šventėm ir vasarom grįždavo namo. Gimnazija Romą visiškai sulietuvino — jis pasidarė aršiu patriotu. Ją baigė 1939 metais. Nors visi mokytojai matė, kad Romualdas turi didelį talentą menui, Romas pats to nejautė. Jis lengvai piešė mokytojo rimtą veidą, škicuodavo draugų linksmus žaidimus kieme, ir mamą, prie plytos maišančią puodą. Jaunam Romui tai lengvai sekėsi, lygiai kaip su broliu kieme spardyti sviedinį. Visiem buvo aišku, kad Romo vieta meno mokykloje, bet Romo vaizduotė skraidžiojo po pasaulį. Jis norėjo patekti į diplomatų tarpą. Romas troško tapti diplomatu, kaip jo dėdė dr. Jurgis Šaulys, Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, tuo metu ėjęs generalinio konsulo pareigas Philadelphijoje, Jungtinėse Amerikos Valstybėse.

Diplomatijai rengdamasis Romas studijavo teisę dvejus metus Rygos universitete. 1941 metais jis persikėlė gyventi į Lietuvą, toliau tęsė studijas Vilniaus universitete, lankė Vilniaus teatro studiją. Bet rusams artėjant, visos šeimos nutarimu, 1944 metų spalio mėnesį Romas ir Kostas, būsimas kunigas, pasitraukė į Vakarus, o Vytautas ir sesuo Lionė liko su motina tėviškėje. Vokietijoje Romas ir karo metu, ir po jo blaškėsi — dalyvavo teatre (teatre jį draugai praminė Viesulu), dirbo įvairius darbus, ir tik susirgęs ir atsigulęs į ligoninę, vėl pradėjo piešti. Tada pats Romas suprato, jog jis turi talentą menui. „Dypukų" laikais 1947 metais stojo į prancūzų zonoje, Vokietijoje, įsteigtą pabaltiečių Freiburg'o meno mokyklą ir ją baigė 1949 metais. 1951 metais Freiburg'e surengė pirmąją personalinę parodą.

Freiburg'o meno mokykloje, bedirbdamas su profesorium Telesforu Valium, Viesulas pamėgo grafiką ir Valiaus priežiūroje ją baigė, apvainikuodamas diplomą stipendija studijas pagilinti Paryžiuje, žymioje meno mokykloje, Ecole des Arts et Metiers. Paryžiuje jam gerai sekėsi. 1951 metais, kaip ir daugumas pabėgėlių, Romas Viesulas atvyko į Čikagą pas pusbrolį ir su kitais draugais iš Freiburg'o meno mokyklos įniko į darbus.

Jam rūpėjo grafika. Čikagoje Romas visas laisvas dienas ir vakarus dirbo grafikos studijoje, o dienos metu pinigo užsidirbti su draugais dažė Šv. Kryžiaus bažnyčią. Tą bažnyčią dažė ir dailino keli lietuviai menininkai, dauguma Freiburg'o meno mokyklos auklėtiniai. Po kelerių metų Čikagoje Romui paaiškėjo, kad visas meno judėjimas — parodos, menininkai, meno mokyklos, ir t.t., vyksta New York'e, ne Čikagoje. 1952 metais jis nutarė keltis į New York'ą.

New York'e gavo darbą per lietuvius draugus. Kurį laiką piešė antytes ir gulbes ant plastmasinių dušo užuolaidų, o vėliau rimtesnį darbą gavo vienoje architektūros firmoje ir piešdavo projektų modelius klientūrai. New York'e grafiką kūrė ne namuose, o Blackburn Studios. Ten susipažino su daug dailininkų ir pradėjo dalyvauti įvairiose parodose bei meno konkursuose. Jo karjera lėtai stūmėsi į priekį. Romas aplankė daugybę galerijų, kurių visose atsakymas į klausimą: „Ar sutiktumėte paimti mano darbus pardavinėti galerijoje?", buvo trumpas „Ne!". New York'e meno pasaulis buvo uždaras. Romui buvo sunku į tą pasaulį prasimušti. Aplamai tie metai New York'e buvo labai sunkūs. Pagaliau rado vieną galeriją, Wyehe Gallery, kuri jo darbus pradėjo garsinti. Galerijos savininkas Wyehe Romą paskatino prašyti prestižinės Guggenheim Fellowship stipendijos, kurią Romas gavo 1958 metais. Po metų Paryžiuje jo kūriniai pradėjo patekti į svarbias parodas, meno muziejų kolekcijas. Viesulas tapo grafikos meno pasaulyje, o ypač litografijoje, žinomas ir svarbus dailininkas. Guggenheim stipendiją turėdamas, Paryžiuje Romas ją panaudojo sukurti „Dainų" ciklą — dešimt litografijų lietuvių liaudies dainų temomis. Jas išspausdino Desjorbet studija, Paryžiuje.

Antrą Guggenheim stipendiją Viesulas gavo 1964 metais — šį sykį važiavo į Romą, Italiją. Ten būdamas American Academy, sukūrė dviejų dalių ciklą „Pastabos apie vaizdą ir garsą" („Notes on Image and Sound") — juoda/balta ir spalvotos litografijos pirmoje dalyje; balti reljefai antroje dalyje. Šis ciklas laimėjo kelias premijas ir yra keliuose svarbiuose muziejuose. Trečią Guggenheim stipendiją gavo 1968 metais ir ja besinaudodamas sukūrė juodų reljefų ciklą „Raudos".

Grafiką Romas pradėjo dėstyti netikėtai. Wyehe galerijos savininkas ragino Romą bandyti dėstyti meno mokykloje, nors Romas baiminosi, kad jo anglų kalba nepakankamai gera. 1959 metais Temple universiteto (Philadelphia) meno mokykloje, Tyler School of Art, Romas gavo darbą dėstyti grafiką vieneriems metams. Po metų taip viskas susiklostė, kad jis ten buvo priimtas į profesūrą ir po kelerių metų tapo grafikos skyriaus vedėju. Viesului labai patiko dėstyti. Iš pradžių jis manė, kad dėstymas trukdys jo kūrybai, tačiau pamatė, kad darbas su jaunimu jį palaikė kūrybingu ir jaunatvišku.

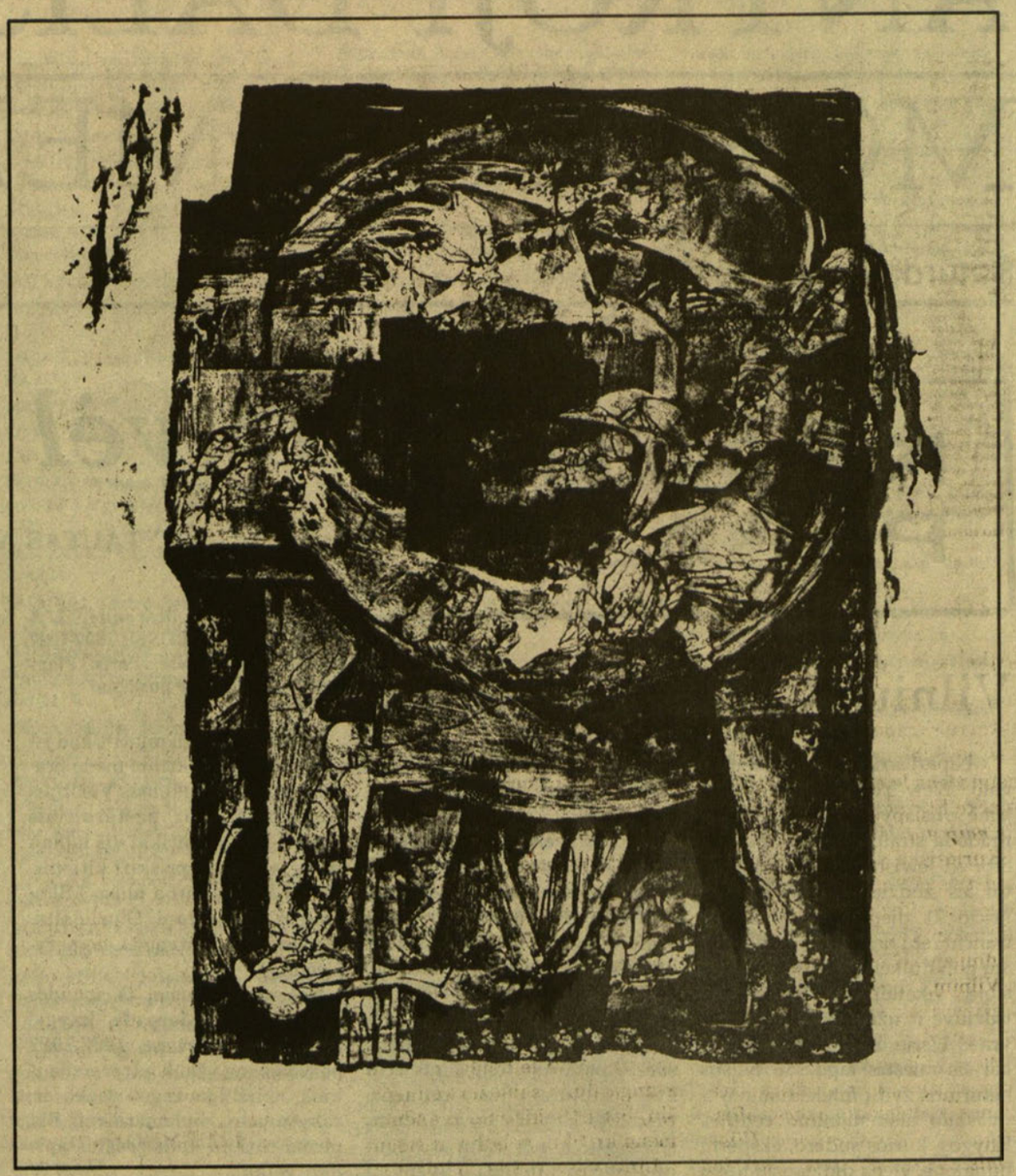

Romas Viesulas. „ECO" iš ciklo „Pastabos apie vaizdą ir garsą". 1965. Litografija.

Romas buvo puikus mokytojas — po mirties pasipylė laiškai iš jo buvusių mokinių, sakančių, kaip labai Viesulas jiem padėjo kūrybiškai išsivystyti. Romas ugdydavo studento menišką pajautimą ir skatindavo studentą išreikšti tai, ką jis pats jaučia, o ne kartoti kitų menininkų ar mokytojų darbus. Romas buvo vienas iš tų dėstytojų, kuris prisidėjo prie Tyler meno mokyklos iškilimo į pirmaujančių meno mokyklų eiles. Mokyklos profesūroje dirbo daugybė gerų dailininkų, kurių meno darbai, tarp jų ir Viesulo, buvo žinomi visoje Amerikoje.

Su Romu Viesulu susipažinau, bedirbdama Pirmojo pasaulio lietuvių jaunimo kongreso Finansų komitete. Man teko keliauti po JAV lietuvių gyvenvietes rinkti aukas Kongresui. Philadelphijoj būdama sutikau Romą Viesulą, tada jau pasižymėjusį dailininką. Mes susituokėm 1968 metais ir apsigyvenom Philadelphijoje. Gyvenimas su Romu buvo labai įdomus — ne tik iš meniško taško, bet iš žmogiškos pusės taip pat! Man atsivėrė naujas pasaulis. Jis buvo vyresnės, negu mano kartos, asmuo (jo bendraamžiai: Kostas Ostrauskas, Jonas Mekas, Henrikas Nagys, Liūnė Sutema, Marius Katiliškis, Vytautas Ignas, Aleksandra ir Vytautas Kašubos, Darius Lapinskas, Viktoras Vizgirda, Telesforas Valius ir daug amerikiečių dailininkų,muzikų). Jo draugai buvo rašytojai, menininkai, poetai, muzikai. Jų galvosena nieko bendro neturėjo su mano, Amerikoje užaugusios jaunos moters, galvosena. Jo visas gyvenimas sukosi tik apie meną: dėstymą universitete, o be to, beveik kas savaitę jis dalyvaudavo su savo darbais naujose parodose ir konkursuose. Mes lankydavomės kas savaitgalį galerijose ir muziejuose New York'e, Philadelphijoje, Washington'e.

Pirmaisiais metais su Romu išmokau pakuoti paveikslus, grafikos darbus, bent po kelis siuntinius per savaitę, į parodas ar konkursus, kuriuose Romas dalyvaudavo. Tuo metu (1960-1975) Jungtinėse Amerikos Valstybėse grafikos menas klestėjo. Parodos vyko šimtais visoje Amerikoje, o ypač New York'e. Beveik kas savaitę ateidavo laiškas, patvirtinantis Viesulo dalyvavimą parodoje arba pranešantis kokios nors premijos laimėjimą.

Besilankant galerijose ir muziejuose, man aiškėjo, koks Viesulas buvo geras mokytojas. Jis mane išmokė, kaip vertinti meno darbus. Jis su dideliu užsidegimu man aiškindavo techninį darbo atlikimą, aptardavo menininko, besiekiančio savo tikslo, sėkmę ar nesėkmę. Jis išlavino mano akį, kaip atskirti gerus darbus nuo antraeilių. Vėliau, kai pradėjau

(Nukelta į 3 psl.)

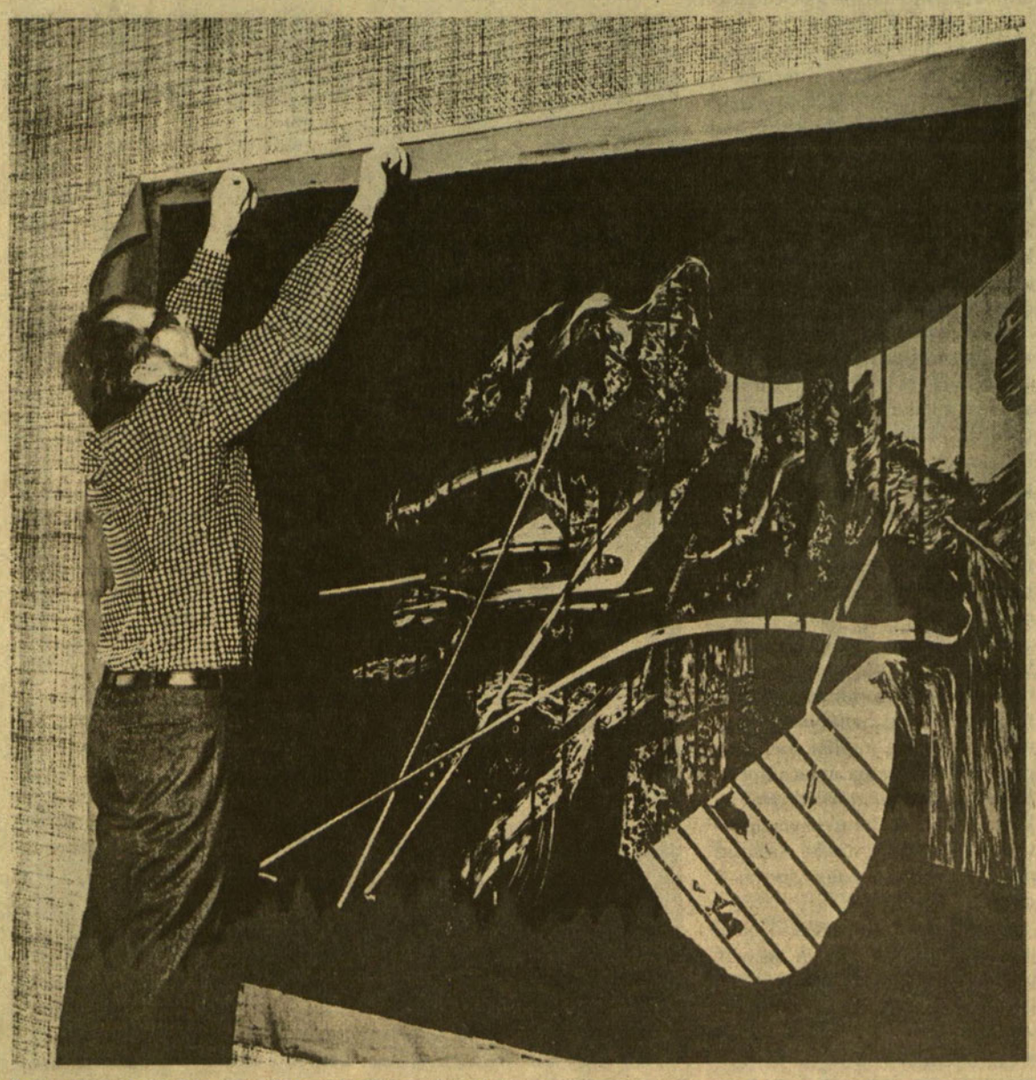

Romas Viesulas kabina paveikslą „23-ioji diena" 1971 metais.

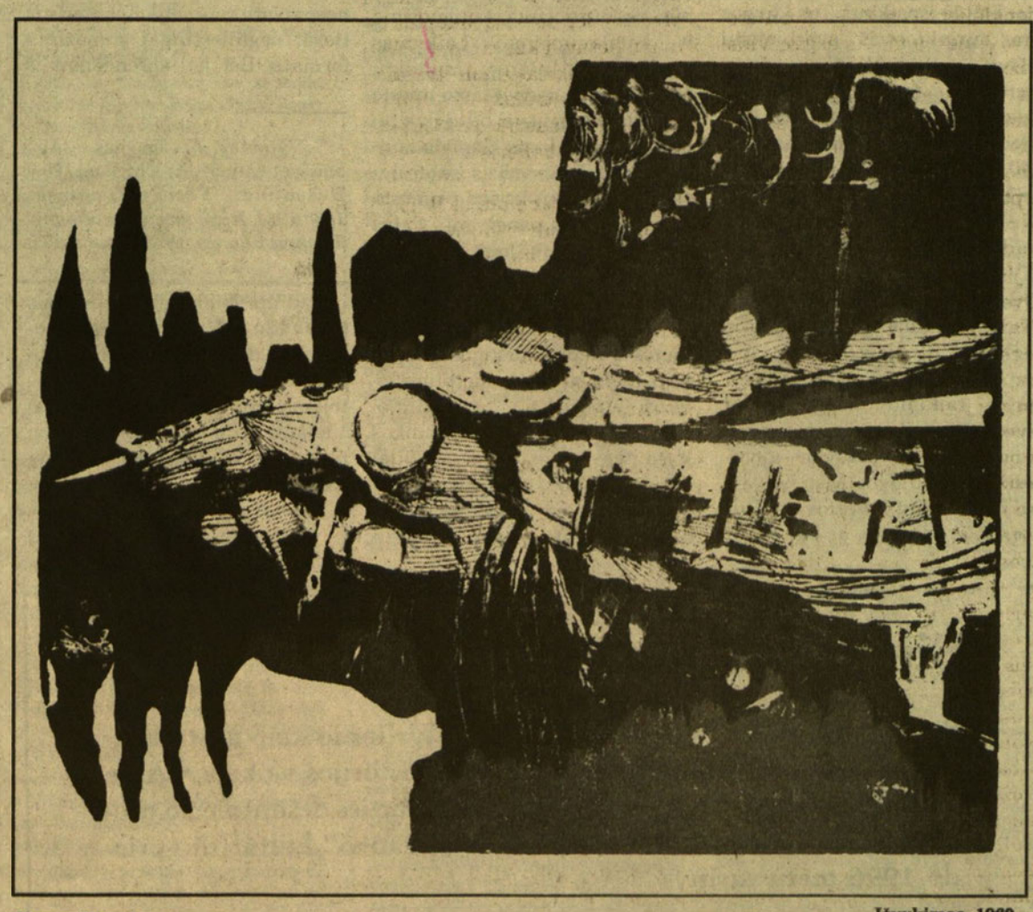

Romas Viesulas

Išvykimas, 1960
Ofortas

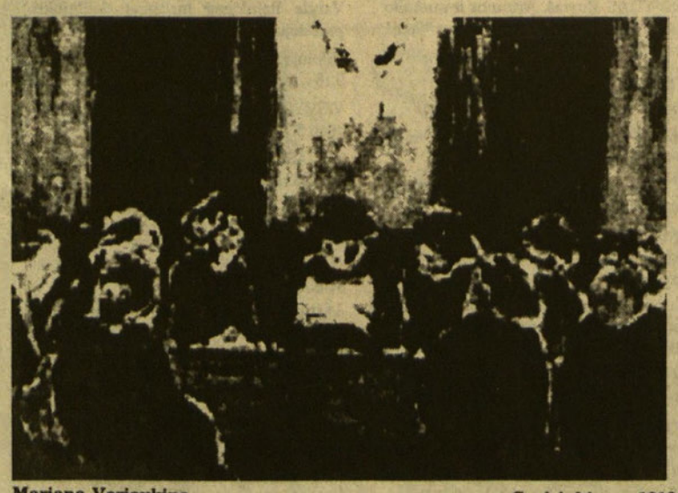

Mariana Veriovkina Susirinkimas, 1910

Mariana Veriovkina Policijos postas Vilniuje, 1914–1915

Ir vėl grįžtant prie Čiurlionio...

(Atkelta iš 1 psl.)

reti. Jean-Claude Marcadé, atrodytų, tų skrupulų neturi. Faktiškai jo bibliografijoj aptinkam netgi vieną leidinį lietuvių kalba: Marko Etkindo vertimą *Pasaulis kaip didelė simfonija* (1976).

Kurioziška ir kartu apmaudu, kad tuo pat metu Jean-Claude Marcadé kažkodėl praleidžia negirdomis kitą, itin reikšmingą leidinį apie Čiurlionį, pasirodžiusį Vilniuj, kuriuo savo metu labai didžiavos žmonės dėl jo išorės puošnumo ir reprodukcijų kokybės. Tai Valerijos Čiurlionytės-Karužienės ir Juditos Grigienės redaguota monografija: *Mikalojus Konstantinas Čiurlionis*. Vilnius: Vaga, 1981 (c. 1977).

Tam leidiniui įvadą, išverstą į keturias svetimas kalbas, yra parašęs Lionginas Šepetys ir tai nepalyginamai prašmatnesnis leidinys už išeiviškąjį, čikaginį. Vietoj 32 spalvotų reprodukcijų, aptinkamų Rannit'o knygoj, čia turi 214 spalvotų ir antra tiek nespalvotų (piešinių bei grafikos darbų nuotraukų). Vien todėl buvo būtina nurodyt jo egzistenciją skaitytojui ir tas Marcadé neapsižiūrėjimas itin nemalonus.

Grįžtant prie *L'Avant-garde russe* leidinio, pravartu paminėti, kad Čiurlionio pavardė yra vienintelė lietuviška pavardė minima knygoj. Ir čia kažkaip latviai mus lenkia. Jų Valdemars Matvejs (kažkodėl pakeitęs pavardę į Vladimirą Markovą) apšaukiamas leidinyje ne vien avangardinio sąjūdžio vėliavnešiu, bet ir išskirtinio brandumo meno kritiku, nelaiku mirusiu.

Lietuvos vardą išgirstam minimą vos vienam kitam kontekste. Aptardamas Muenchene gyvenusių rusų tapytojų spalvinių gamų savitumą, Marcadé pramena tą originalumą, kuris jaučiamas Jawlenskio bei Kandinskio atvejais (ypatingai drobėse, tapytose prieš 1910 metus), „slavišku". Bet, jo nuomone, Marianos Veriovkinos atveju, tektų pasirinkt terminą „Šiaurietiškas" ar „lietuviškas-slaviškas koloritas", apsakant jo švytėjimą ir vaiskumą, kuriuos menininkės siela pasisavinusi savo vaikystės, praleistos Lietuvoj, laiku".

Prierašas

Nors Mariana Veriovkina (Marianne von Werefkin) buvo žinoma Europoj dailininkė, priklausiusi ekspresionistų „Der Blaue Reiter" grupei, jos pavardės neaptikau *Lietuvių enciklopedijoj*. Geru žodžiu, tačiau, paminimas jos brolis Petras, prieš Didįjį karą buvęs Kauno, vėliau Vilniaus, gubernatorium.

Pasirodo Mariana yra dažnokai pas jį lankiusis ir sukūrusi tuose miestuose kai kuriuos savo paveikslus, savo nuotaika primenančius Edward Munch'o darbus. Deja, jie neliko Lietuvoj. Yra išlikę vien jos laiškai, rašyti kolegai Aleksejui Javlenskiui, kurie yra saugomi Martyno Mažvydo bibliotekos rankraštyne.

Jais ir kita dokumentine medžiaga pasinaudojusi, dailėtyrininkė Laima Laučkaitė yra parašiusi išsamų ir spalvingą straipsnį apie Marianą Veriovkiną, išspausdintą šių metų *Literatūros ir meno* liepos 5 dienos numeryje.

Juozė Krištolaitytė

LAIŠKAI

Man sako —
Nesaugok tų senų laiškų,
Nereikia tų popiergalių gelsvų,
Kurių vis tiek jau neskaitai...
O aš su jais vis skirtis negaliu,
Nes žodžiai tie laiškuos
Paskirti man
Ir tiktai man vienai,

Ir kai jau būsiu žilagalvė
Ir užmiršta visų,
Su žodžiais tais tyliais
Lapeliuose laiškų
Džiugiai pasikalbėt galėsiu,
Užtai ir negaliu dar skirtis
Su žodžiais lapeliuose laiškų...

Tie žodžiai tylūs ir geri,
Širdies kalba,
Švelniu jaunystės dvelkimu
Atsiliepia į mane
Ir aš tą kalbą suprantu...

1990.5.15

ŽIEMOS TYLA

Užmigo mano tėviškės laukai,
Apsidengė baltų sniegų klodu.
Užmigo visi sodo medžiai
Ilgos žiemos miegu.

Nei margaspalvis paukštis iš pietų
Plačioj padangėj neskrajos,
Nei vikri dūzgianti bitelė
Medaus saldžiausio neieškos.

O ta aukštoji liepa šalia tako
Vis stovi kaip stovėjus,
Tarsi žmogaus rankas
Plikas šakas aukštyn iškėlus.

Ji lyg ir pamojuoja
Pro šalį praskrendančiam vėjui
Ji lyg kažką suošia
Pūkuotam debesėliui.

Mano gimtų namų griuvėsiuose
Šiurpi ir nejauki tyla.

Tik sniegas baltas
Krinta kaip seniau.

O uždengtos sniegų klodu
Ir mano pėdos ten yra...

1978.11.16

Prisimenant dailininką Romą Viesulą

(Atkelta iš 2 psl.)

Romui padėti spausdinti grafiką, dar geriau supratau, kaip grafika kuriama ir kaip pasireiškia gero dailininko talentas.

Po vienerių metų Philadelphijoje Viesulas buvo paskirtas Temple universiteto vykti į Romą, Italiją, dėstyti grafiką to universiteto filiale, kurį Viesulas buvo padėjęs įsteigti. Į Romą keliavom per Ramųjį vandenyną, nes norėjom aplankyti Japoniją ir kitus Azijos kraštus. Romas labai mėgo keliauti.

Treji metai, praleisti Romoje (1969–1972), buvo prasmingi Viesulo vystymuisi. Jis apvainikavo savo karjerą Venecijos Meno bienalėje 1970 metais. Ten atstovavo Jungtinėms Amerikos Valstybėms jam suteiktu titulu „Artist in Residence" ir dalyvavo Bienalėje su savo grafikos darbais. Būti išrinktam iš visos Amerikos atstovauti Amerikai tarptautinėje parodoje Romui buvo nepaprastai didelė garbė ir dvasinis pasitenkinimas. Bienalei jis sukūrė litografijų triptiką „Overpass".

Tais pačiais metais, gegužės mėnesį, mums gimė pirmas sūnus, Romas Tauras. Sūnaus gimimu jis labai džiaugėsi. Sūnus paveldėjo tėvo dovaną. Dar jaunas būdamas, Tauras pradėjo piešti ir iki šių dienų piešia puikius šaržus. Sūnaus gimimo proga Romas sukūrė pirmą didelį darbą ant drobės — „Apreiškimą" („Annunciation"). Jis ilgai svajojo kurti didelius grafikos darbus, bet popieriaus mažas dydis ir spausdinimo aparatūra apribodavo kūrinio dydį. Nutarė spausti ant drobės. Patį įvaizdį išpjaustė ant linoleumo plokštės. Darbą spausdinom mudu abudu — uždėjus dažą ant plokštės, uždengėm drobe ir su mažais rutuliukais ir šaukštais atspausdinom pirmą darbą — truko 10 valandų, bet rezultatas buvo puikus. Vėliau Romas panašiai sukūrė dar penkis kitus darbus.

1971 metais Romas pradėjo kurti „Raudas" Salzburg'e, Austrijoje. Ten Augustiner muziejuje jis susidomėjo viduramžių kankinimo įrankiais. Praleidom visą savaitę Salzburg'e. Jis piešė ir fotografavo šiuos įvairius įrankius. Tai buvo pradžia, o vėliau iš to vystėsi „Raudų" ciklas (jų yra 14 su puse). Juodo popieriaus, kuris gerai priimtų reljefą nėra. Viesulas dažė kiekvieną balto popieriaus lapą specialiais dažais, džiovino ir po kelių savaičių spausdino „Raudas" nuo linoleumo plokščių. „Raudos" sukurtos lietuvių liaudies raudų tematika. Jos išreiškia žmogų amžiais lydėjusios kančios ir kartu Romo sielvartą dėl sovietų okupantų žiaurių lietuvių kankinimų. Paskutinis paveikslas nuplėštas per pusę, nes nutrūksta kankinimas... Lyg Romas būtų nujautęs, kad Lietuvos kančios eina prie galo.

Grįžus į Philadelphiją, Romas toliau dėstė Tyler meno mokykloje. 1973 metais mums gimė antras sūnus Vytautas, o 1974 metais duktė Austėja. Vytautas šiuo metu studijuoja meną toje pačioje Tyler mokykloje ir turi tėvo temperamentą ir talentą menui. Austėja šiais metais baigė lingvistiką Georgetown universitete. Ji nuo mažens rašo poeziją ir aplamai domisi menu ir literatūra. Taip ir matau visuose Romo vaikuose tą menišką gyslelę, kurią Romas paveldėjo iš savo tėvo, Daugpilio teatro kūrėjo.

Romas buvo rūpestingas tėvas. Jis domėjosi vaikų mokslu, platino jų akiratį, juos vesdamas į muziejus, koncertus ir kitus renginius. Mums abiem rūpėjo, kad vaikai kalbėtų lietuviškai ir gerai pažintų lietuvių kultūrą. Kiekvieną vakarą vaikai klausėsi lietuviškų pasakų — vieną vakarą mama, o kitą vakarą tėtis arba skaitė, arba kūrė pasaką. Vaikams paaugus, kiekvienas vaikas turėjo pats sukurti pasaką. Vaikams ypačiai patiko pasakų knygos, gautos iš Lietuvos, kurios labai skyrėsi nuo amerikietiškų pasakų knygų.

Romą lietuvių liaudies menas labai domino. Jis kruopščiai studijavo ir klausėsi lietuviškų liaudies dainų, kurias mėgo su draugais dainuoti kaip sutartines. Kai nuvažiuodavom pas Vytautą Igną „giraitėje", Connecticut valstijoje, Romas su to miško vyrais Vytautu Alksniniu, Zenonu Juriu, Algimantu Keziu ir Vytautu Ignu užtraukdavo sutartines, kad skambėdavo visa giria.

Romas Viesulas Madona su įkaitu, 1958 Litografija

Romas dalyvavo amerikietiškos ir lietuviškos mokyklos tėvų komitetuose. Philadelphijoje padėjo Lietuvių moterų audėjų klubui, skaitė paskaitas apie meną, liaudies kūrybą ir rengė savo grafikos darbų parodas didesnėse lietuvių kolonijose Amerikoje ir Kanadoje.

Viesulas palaikė ryšį su lietuviais dailininkais Amerikoje ir Lietuvoje. Dalyvavo New York'o dailininkų sąjungoje, susirašinėjo su kai kuriais lietuviais dailininkais. 1971 metais mums būnant Romoje, iš Lietuvos su rusų dailininkų grupe buvo atvykę du dailininkai — Antanas Gudaitis ir Rimtautas Gibavičius. Romas jiems aprodė miestą, muziejus ir apdovanojo įvairiais meniškais įrankiais bei reikmenim. Tuo metu abiem dailininkam iš Lietuvos buvo labai keblu bendrauti su Romu, nes rusų ambasada Gudaitį, kuris grupei vadovavo, ir Gibavičių labai sekė. Gibavičius naktį per rusų ambasados sieną perlipdavo, kad galėtų su Romu susitikti ir laisvai pabendrauti.

Romas į Lietuvą grįžo tik vieną sykį, 1962 metais, aplankyti savo šeimą. Tada leisdavo Lietuvoje pabūti tik penkias dienas. Jo motina, brolis ir sesuo turėjo atvykti iš Daugpilio į Vilnių su juo susitikti. Romui labai rūpėjo pamatyti motiną, nes jis su ja turėjo ypatingą dvasinį ryšį. Motina rašydavo Romui ir jo broliui Kostui laiškus. Ji palaikydavo ryšius tarp visų šeimos narių. Abu broliai siuntė siuntinius į Latviją, norėdami padėti savo šeimos nariams. Kostas klebonavo vienoje bažnyčioje Vokietijoje ir ten mirė 1978 metais. Su broliu Kostu Romas palaikė glaudžius ryšius, ir Kostas kelis sykius mus aplankė Philadelphijoje.

Grįžus iš Romos 1972 metais Romas didelių grafikos projektų nebesukūrė. Jam parūpo kiti meniški darbai. Jis mėgo iliustruoti knygas. Vokietijoje iliustravo daug knygų ir kūrė vinjetes periodiniams leidiniams. 1981 metais Romas sukūrė iliustracijas Alfonso Nykos-Niliūno Virgilijaus *Georgikų* lietuviškam vertimui. Iliustracijos realios, ne abstrakčios. Viesulas kiekvienai iliustracijai ieškojo tikro objekto. Bekurdamas karvių piešinius, važiuodavo į kaimą ir visą dieną praleisdavo laukuose, piešdamas karves. Bites piešė apsirengęs bitininko rūbais, bestebėdamas bites avilio prieangyje. Paukščių, atitinkančių Virgilijaus apibūdinimui, ieškojo miškuose. Gyvulių jungą rado viename Pennsylvania kaime, o taurių ir kitų objektų ieškojo muziejuose. Romo kruopštumas detalėms buvo nuostabus. Jis piešė kiekvieną plunksną atidžiai, nupiešęs pataisydavo, perpiešdavo ir tik tada pervesdavo į plokštę. Šios iliustracijos atspausdintos kaip atskiri grafikos paveikslai.

Du kiti projektai Romą ypatingai užangažavo — tai Telesforo Valiaus monografija ir Prano Domšaičio tapybos nupirkimas Lietuvių fondui. Valiaus monografiją parašyti ir paruošti spaudai užtruko dvejus ilgus metus. Su p. Valiene Romas paruošė įvadą, biografiją ir Valiaus darbus fotografui. Jis parinko spaustuvę, knygą apipavidalino ir ją platino. Valius Romui buvo labai artimas asmuo, ypačiai jį paveikęs studijų metais Freiburg'e. Valius buvo tas asmuo, kuris pas Romą atpažino talentą grafikai, nes Romas įstojo į meno mokyklą studijuoti tapybą. Vokietijoje būdamas, padarė labai daug portretų, kurie jam labai sekėsi. Tačiau po Freiburg'o portretų nebedarė. Vieno profesoriaus aštri kritika jį smarkiai paveikė. Jis nustojo piešti veidus, išskyrus kelis, padarytus Amerikoje. Vėliau grįžo prie portretų — nupiešė savo vaikų portretus, bet kitų nedarė.

Dailininko Prano Domšaičio darbai Romui buvo ne tik įdomūs, be, jo manymu, Domšaitis buvo vienas iš stiprių lietuvių tapytojų, kurio menas turėjo būti supirktas, kad pasiliktų lietuvių tarpe, o ne išsisklaidytų po visą pasaulį. Nors daug kas Lietuvių fondą kritikavo dėl šių darbų nupirkimo, bet, Romo manymu, jie buvo vertingi ir turėjo būti grąžinami į Lietuvą.

Su dr. Vitoliu Vengriu susipažinęs, jo įtaigautas, Viesulas pradėjo kurti ekslibrisus. Jų sukūrė daugiau nei 40 ir laimėjo už juos kelias premijas. Svarbus Romo gyvenime buvo šv. Kazimiero ženklo sukūrimas. Jis buvo išleistas paminėti 500 metų sukaktį nuo šv. Kazimiero mirties — 1484-1984. Vatikano pašto ženklų komisija tik labai retai leidžia ženklą sukurti ne italams. Romo Viesulo projektas ir buvo vienas iš tų retų atvejų, kai komisija jį pasirinko. Ženklas išleistas trim skirtingom kainom. Šio ženklo Vatikane pirkti jau nebėra.

Romas aktyviai dalyvavo Tyler meno mokyklos komitetuose, prisidėjo prie naujų studijų kūrimo (o ypač grafikos skyriaus). Jis aplamai jautėsi tos institucijos organine dalimi. Jis aktyviai prisidėjo prie Romoje, Italijoje, filialo įsteigimo. Todėl 1985 metais, kai reikėjo direktoriaus Temple universiteto filialui Romoje, Romas drauge su šeima nutarė prisiimti to filialo direktoriavimą. Nors Romas administracinio darbo nemėgo, bet dėl vaikų nutarė vykti į Romą, kad jie galėtų pramokti italų kalbos ir praplėsti akiratį.

Roma Viesului buvo tai antri namai — Italija jam buvo labai prie širdies. Jis puikiai mokėjo italų kalbą ir gerai suprato italų psichologiją. Todėl direktoriavimui jis tiko. Nors administravimas jį mažiausiai traukė, tačiau bendravimas su studentais ir dėstytojais jam labai gerai sekėsi. Visi Romą mėgo ir su juo turėjo šiltus ryšius. Jam daugiausia rūpėjo dėstymas, studijų lygis ir studentų gerovė. Aš jam padėjau kaip vicedirektorė studentų reikalams. Didelė dalis darbo buvo visuomeniška — palaikymas ryšių su italais, paties filialo praplėtimas ir jo oficialus įsijungimas į italų, amerikiečių ir europiečių Romoje esančių meno mokyklų ir universitetų veiklą. Mes gerai sutarėm su italais dėstytojais ir darbininkais universitete. Lietuviška galvosena ir bendras tarptautinis išsilavinimas mum padėjo su itali bendrauti ir užmegzti geru santykius. Romas po trejų metų direktoriavimo planavo išeiti į pensiją, bet išėjo kitaip.

Staigus širdies priepuolis su komplikacijom jį paguldė į ligoninę. 1986 m. lapkričio 7 d. mirė. Prieš mirtį paprašė būti palaidotas Romoje. Ankstyvesniuose pokalbiuose buvo minėjęs, kad norėtų būti palaidotas Lietuvoje. Nors Lietuvos menininkai jį kvietė aplankyti Lietuvą su savo darbais, jo nusistatymas buvo laukti laisvos Lietuvos ir tik tada, į ją sugrįžti. Jo menas jau grįžo ten — Romo Viesulo grafikos darbų paroda keliauja po Lietuvą. Jo palaikai grįš į Lietuvą 1997 metų pavasarį ir bus palaidoti Antakalnio kapinėse, Vilniuje. Ten jam ilsėtis bus lengva.

* * *

Romas Viesulas buvo palaidotas Prima Porta kapinėse, Romoje. Pagal Romos miesto įstatymą, jo palaikai turi būti iškasami po dešimt metų. Tas iškasimas įvyks 1997 metų vasario

(Nukelta į 4 psl.)

„Draugo" kultūrinio priedo 1996 metų turinys

LIETUVA

ADAMKUS, Valdas. Šiandienos negandos, bet rytojaus Lietuvos vizija... 7.13

Amerikos žydų komiteto pirmininkas apie lietuvių – žydų santykius 10.26

a. ll. Gedulo ir vilties dieną minint 6.15

a. ll. Viltis Lietuvos dešinei 10.19

AMBRASAS, SJ, kun. Kazimieras J. Gedulo ir vilties dienos paraštėje 6.22

DAMBRAVA, Vytautas. Ateitininkai pasaulyje ir tėvynėje 2.3

GIRNIUVIENĖ, Rima Marija. "Apvalaus stalo" riteriai. Pokalbiai su kai kuriais Lietuvos politikais 9.14; 9.21; 9.28; 10.5; 10.12

Išeivijos dabartinė prasmė. Ateities savaitgalio diskusijos: kun. Vytautas Bagdanavičius, MIC, Juozas Kojelis, Regina Narušienė, Jonas Pabedinskas, Aldona Žemaitytė 5.11

kt. Be mūsų neapsieinama 6.1

LANDSBERGIS, Algirdas. Šventė Manhattan'e — iš Vilniaus atvyksta YIVO dokumentai 2.17

LANDSBERGIS, Algirdas. Lietuviai kopia į Vakarų televizijos viršūnes. "Bagdonas" ir "Ignotas" detektyviniame Oxford'e 3.9

MELNIKAS, Petras. Ieškant normalios ekonominės išminties 11.30

NARUTIS, Pilypas. 34,260 6.15

NARUTIS, Pilypas. Kalba ir kiti liudininkai... 10.26

NAUJOKAITIS, Algimantas Antanas. Susitikimas su "Metų" žurnalu 12.21

PABEDINSKAS, Jonas. Savamoksliai ir aukštamoksliai. 1.6

PABEDINSKAS, Jonas. Vakarų įtaka rytinei nomenklatūrai 2.3

PABEDINSKAS, Jonas. Lietuvai McDonald's dar nereikia 3.30

PABEDINSKAS, Jonas. Manifestacijos, propaganda ir reklama, siekiant judinti eksportus iš Lietuvos 5.4

PABEDINSKAS, Jonas. Piktos ir neatsakingos išvados 6.15

PABEDINSKAS, Jonas. Blogo valdymo rezultatai 7.20

PABEDINSKAS, Jonas. Besikeičianti politinė panorama išeivijoje 9.21

PABEDINSKAS, Jonas. Pasižvalgius po Seimo rinkimų išdavas 11.23

PIKŪNAS, Justinas. Lietuvos švietimo sistemai reikia reformų 9.28

SIDRYS, M.D. Linas. Kada pasigydys Lietuvos medicina? 2.10

ŠMULKŠTYS, Julius. Lietuvos Seimo rinkimų įspūdžiai 12.14

VISVYDAS, Pranas. Lietuviški vargonai 1.20

BENDROS TEMOS

MELNIKAS, Petras. Kodėl Amerika neįkvepia naujųjų piliečių 5.18

ŠIDLAUSKAS, Aleksandras. Ieškokime ir suraskime žodį 3.9

VISVYDAS, Pranas. Sielos rutulys 5.25

VISVYDAS, Pranas. Sutelktinė 6.8

VISVYDAS, Pranas. Kalbos mūša 6.29

VISVYDAS, Pranas. Olimpinės mintys 7.13

VISVYDAS, Pranas. Nepralėks spalvų pilnas kraitis 9.14

VISVYDAS, Pranas. Su žodžiais ir mintimis 10.5

VISVYDAS, Pranas. Šokis — nesenstanti pramoga 11.16

VISVYDAS, Pranas. Kūdikėlio dvasia 12.7

RELIGIJA IR FILOSOFIJA

V. Bgd. Du būdai ruoštis Kalėdoms 12.21

BALTAKIS, vysk. Pranas. Kad jie būtų viena... 3.2

DUMPYS, Hansas. Palaiminti, kurie nematė, o tačiau įtikėjo 4.5

DUMPYS, Hansas. Dovanos Karaliui 12.21

GERULIS, Eugenius. Ar galima tiesą išaldyti dogmose? 3.2

LUKOŠEVIČIENĖ, Irena K. Visi laukiame savo mirties 11.2

LITERATŪRA

ALEKSA, Vainis. Juliaus Kelero naujieji eilėraščiai 11.16

AMBRASAS, SJ, kun. K.J. Pokalbis su Vytauto Didžiojo universiteto profesoriumi Algirdu Titum Antanaičiu 9.21

JANKUS, Jurgis. Laiškas Antanui Vaičiulaičiui į Anapus 6.22

KARDOKAS, Jonas. Aleksandro Radžiaus poezijos rinkinys "Kryžių kalnas" Baltimorėje 3.30

KELERAS, Julius. Žaislai iš sniego: impresijos apie Julijos Švabaitės poeziją 3.2

KUIZINIENĖ, Dalia. Henriko Nagio poetinio kelio pradžia 11.30

LANDYTĖ, Mėta M. Simbolika lietuvių liaudies dainose 6.29

MEDZIUKAS, Jonas. Kokios tautybės buvo poetas Adomas Mickevičius? 5.25

NARAŠKEVIČIUS, Vytautas. Didi dainos dalia 6.29

ŠIDLAUSKAS, Aleksandras. Eilėraštį sunku rašyti 4.13

TAMOŠAITIS, Regimantas. Silkės ir kiaušinio kova. Iš Vinco Krėvės archetipų gyvenimo 2.10

TEREŠKINAS, Artūras. Absoniškos obsesijos: eilėraštis pasipriešinimų retorikoje (nerimtas traktatas apie eilėraštį) 4.20

VAINILAITIS, Martynas. Tarytum paukštis giesmininkas — Bernardas Brazdžionis — Vytė Nemunėlis 3.16

VISVYDAS, Pranas. Tryliktas sonetas. 2.24

VISVYDAS, Pranas. Detalūs vėriniai 4.13

VISVYDAS, Pranas. Susitikimas su Lapkričio naktų poetu 11.9

ZALATORIUS, Albertas. Būreliu — per žydinčių pienių lauką. (Lietuvių egzodo novelė) 7.6

ISTORIJA

GIMBUTAS, Jurgis. Trys broliai Karosai iš Vėjeliškių 10.19

KAUNAS, Domas. Pirmosios lietuviškos knygos 450-ųjų metinių išvakarėse 4.13

KLEIZA, Vaclovas. Kazys Bizauskas: jo laikai ir mūsų 11.9

MEŠKAUSKAS, Juozas. Lietuvių uždaviniai laiko ir erdvės perspektyvoje 5.18, II 5.25, III 6.1

NARUTIS, Pilypas. Dainuojantys partizanai, dainuojantys sukilėliai 12.14

ĮVAIRŪS MOKSLAI

ŠLUTIENĖ, Pranė. Vilniaus universiteto Medicinos fakultete steigiama slaugos specialybė 4.5

MUZIKA, KONCERTAI

a. ll. Yra ko džiaugtis 4.20

BIELSKUS, Mindaugas. Kastytis tarp Jūratės ir Rūtelės... Čikagos Lietuvių operos ir Kauno Muzikinio teatro šiemetinis spektaklis — K.V.Banaičio "Jūratė ir Kastytis" 5.4

GIRNIUVIENĖ, Rima-Marija. Vilniaus styginis kvartetas Amerikoje 1.27

GYLIENĖ, Julija. Aš verkiau parimus... Pasikalbėjimas su šios dainos autore Vanda Panavaite-Stankiene. 4.13

JASEVIČIŪTĖ, Violeta. Labdaringas "Traviatos" spektaklis Kaune 1.27

KAŠUBIENĖ, Nijolė. "Saulutės" koncertas Lemont'e 12.14

Mūza Rubackytė vėl skambins Čikagoje! 10.5

REMIENĖ, Marija. Tebedainuoja partizanai... 10.5

SAMULIONIENĖ, V. "Senovinės kupiškėnų vestuvės" 6.29

SKAISGIRYS, Kazys. K.V.Banaitis ir jo opera "Jūratė ir Kastytis" 3.30

SLIŽYS, Stasys. Cleveland'o choro "Exultate" koncertas Detroit'e 11.2

SOKAS, Ričardas. Operetės, operetės... 5.18

ŠIMKUS, Algis. Meninis pragiedrulis iš tėvynės. Vilniaus styginis kvartetas Amerikoje. 2.24

ŠLUTIENĖ, Pranė. Valio "Lineliui"! Valio "Klumpei"! Valio Milašiams! 1.13

ŠLUTIENĖ, Pranė. Laukiame "Aidų" iš Kauno 7.13

TIJŪNĖLIENĖ, Indrė. "Pavasario balsai" Lemont'e 5.18

VASAITIS, Alvydas. Pianistė Mūza Rubackytė laukiama Čikagoje 10.26

VENCLAUSKIENĖ, Loreta. Geriausia iš greiausių — Mūza Rubackytė 11.23

Vikt. Z. Dalia Zakaraitė-Bach — muzikos festivalio dirigentė 6.8

VOKETAITIS, Arnoldas. Sonatos ir Roko Zubovų koncertas Lemont'e 2.17

ZUBOVAS, Rokas. Vilniaus kvartetas Lemont'e 3.9

MENAS, KINEMATOGRAFIJA

Ados Sutkuvienės paroda 12.7

Alfonsas Andriuškevičius. Veikiant Šiaurės šviesai 5.4

Apie save ir savo kūrybą kalba Nijolė Dirvianskytė 12.7

Audriaus Naujokaičio paroda New York'e 1.6

BUDRYTĖ, Rūta. Kasdienybės plovimas 4.20

BUDRYTĖ, Rūta. Gyvybės ir nebuvimo virsmai. Rasos Sutkutės paroda 5.4

BUDRYTĖ, Rūta. Apie žvilgsnius iš vienos pusės 5.11

ČEPULYTĖ, Elona. Alvydo Pakarklio paroda Čiurlionio galerijoje 4.20

Eugenijaus Čibinsko keramikos paroda 5.4

JAŠKŪNIENĖ, Eglė. Lietuvos dailininkų dovana '96 4.27

JAŠKŪNIENĖ, Eglė. Pastebėjimai iš "anapus". Lietuvių fotografijos parodų Čikagoje 25 metų jubiliejų pasitinkant10.26

JONYNAS, Vytautas A. Ir dar apie Čiurlionį 12.28

Kazio Kęstučio Šimo fotografijų paroda 5.4

KEZYS, Algimantas. Ar tokia yra Lietuva? Žodis parodos "Grįštančių paukščių preliudijos" atidaryme 1.27

KEZYS, Algimantas. Mitus reikia branginti 3.30

KEZYS, Algimantas. Povilas Puzinas — poetinis realistas 6.8

KEZYS, Algimantas. Vaclovo Strauko "Kopos" 7.27

KEZYS, Algimantas. Jurgio Daugvilos paroda Lemont'e 11.2

KORSAKAITĖ, Ingrida. Mstislavo Dobužinskio ciklas "Senoji Lietuva" (ir jo vieta lietuvių išeivijos meniniame gyvenime) 1.13

KRIŠTOPIENĖ, Asta. "Grįžtančių paukščių preliudijos — bevardės impresijos" 2.3

KRIŠTOPIENĖ, Asta. Vytauto Šeštausko-Gulbino fotografijų paroda 6.15

KRIŠTOPIENĖ, Asta. Vaclovo Strauko Neringos kopos 7.13

LAPKUS, Danius. Liandsbergis: šmėkštelėjimas tarp realybės 12.7

NAZARAITĖ, Edita. Seniausia dailės mokykla Washington, DC 2.24

PETRAITIS, Antanas. Dailininkų Marčiulionių kūrybos apžvalginė paroda 2.10

PETRAITIS, Antanas. Tapyba ant šilko Čiurlionio galerijoje — Loretos Platkevičiūtės paroda 9.28

Rinaldas Damskis Lietuvių dailės muziejuje 1.6

SURDOKAS, Cezaris. Pirmasis vaizdinio meno muziejus 3.16

ŠIMAS, Kęstutis. Bernardinų kapinės 5.4

Trys menininkai Lietuvių dailės galerijoje: Viktorija Daniliauskaitė, Algis Kemėžys, Kęstutis Musteikis 3.2

VIESULIENĖ, Jūra. Dailininką Romą Viesulą prisimenant 12.28

VISVYDAS, Pranas. Irenos Raulinaitienės paroda Los Angeles 2.3

VISVYDAS, Pranas. Palos Verdes kalvose 10.12

TEATRAS

a. kt. "Antras kaimas" šoka 7.27

Algirdo Landsbergio "Idioto pasakos" premjera Panevėžyje 6.22

MACKIALIENĖ, Dalila. Žemaitės "Trys mylimos" Saint Petersburg'e 11.9

ŠLUTIENĖ, Pranė. Gyvenimas — tai geidžiamas apsigavimas 6.29

VISVYDAS, Pranas. Žemaitė atgimsta Los Angeles scenoje 4.20

VISVYDAS, Pranas. Tarsi atostogos name kaime. Žemaitės "Mūsų gerasis" 5.11

ŽLIOBIENĖ, Laima. Rudens gėrybės, papiltos čikagiečiams 10.26

ŽYGAS, Juozas. "Petras Kurmelis" Čikagos Jaunimo centro scenoje 10.19

POEZIJA

ANDRIEKUS, Leonardas. Prie nerimo upės; Miestelis; Dar viena naktelė 3.9

ALIŠAUSKAS, Arnas. Laikrodžio persukimas; Vaikų žaidimai 11.9

ARBUTYTĖ, Neringa. Jei būčiau pamišusi? 11.9

AUGINAS, Balys. Velykų gyvoji versmė; Prisikėlimo didybėje 4.5

AUGINAS, Balys. Už ką? 6.15

BIRGELIS, Sigitas. Pavasarį — rugiai; Kambary, pakvipusiam vašku; Supasi saulė raudonam horizonto lopšy; Vakaras Ožkiniuose; Laisvė 4.13

BLOŽĖ, Vytautas P. Vartelių girksėjimas 4.20

BRADŪNAS, Kazys. Su dvidešimtu amžium ant pečių. Vasario šešioliktosios Signatarui; Herbas; Miesto gynimas; Prieš vengrų spektaklį Vilniuje; Maldininkas; Muša laikrodis; Prieš Katedrą; Apmąstymai Šv. Kazimiero bažnyčioje; Baltiškoji plyta; Girių trauka; Ar Žemė neužsimerks?; Kur aš nukeliausiu; Vakaro vėsa; Vienintelei namai 2.17

BRADŪNAS, Kazys. Graudulinė. Poezijos broliui Henrikui Nagiui 11.30

BRAZDŽIONIS, Bernardas. Tėviškės dūmai 3.9

BRAZDŽIONIS, Bernardas. Prie tos upės; Man pasaulis... ; Tarytum... ; Pakely 3.9

BRODSKY, Joseph. Kopūstas ir morka 7.6

CINAUSKAS, Vytautas. Ką aš galiu? 6.1

DEGUTYTĖ, Janina. Lietuva 1.13

FRAJLICH, Anna. Vertė Marija Rutkauskienė. Dar kelyje; Apie rūsius, obuolius ir portretus; Braque — retrospektyvi paroda; Glosa eilėraščiui apie klevą; Kalba apie esė 5.18

JAZBUTIS, Kornelijus. Čečėnijos brolis; Išgirdo Kukutis; Eilėraštis, rašytas naktinei programai Druskininkuose 11.9

JAZBUTIS, Kornelijus. Kūčių vakaras; Kalėdom pasakyk 12.21

KAJOKAS, Donaldas. Sningant; Provincijos vakaras; Lietus. Skurdžių gimdymo namai; Peizažas; Žydų melodija; Vėlinės; Skaidrus; Išėjimas 10.19

KELLER, Gottfried Friedrich., vetė Alfonsas Tyruolis. Pirmasis sniegas 12.14

KELERAS, Julius. Viskas paprasta; Nublokšti atstumą žymintį stulpą; vakaras svetimybėje; neįrodoma, nepakartojama, nepasiekiama; grįžimas namo; Peterburgas 1824 m. vasarą; geliantys daiktai 5.4

KELERAS, Julius. Ars poetica; Užgavėnės; Geliantys daiktai 11.16

KISIELIUS, Romualdas. Voras, Bananų respublika; Paaiškinimas; Kryžių kalnas 6.8

KRIŠTOLAITYTĖ-DAUGĖLIENĖ, Juozė. Jaunystės pavasaris; O kas?; Skaitinys iš Šventųjų knygų 2.10

KRIŠTOLAITYTĖ, Juozė. Tenai; Jei tu atleisi; Pasaka 6.29

KRIŠTOLAITYTĖ, Juozė. Laiškai; Žiema 12.28

KRIVICKAITĖ, Ramutė. Žodis; Gyva širdis; Vaižgantas 10.26

MAČERNIS, Vytautas. Antroji vizija; Trečioji vizija; Ketvirtoji vizija; Pantera 9.21

MARČĖNAS, Aidas. Pavasario vėjas; Dvikalbystė; Senasis ir Naujasis Testamentai; Jazminai; Kai baigias liepa; Tylus sudie; In Memoria A.L.; Griūvantys vakaro rūmai; Dulkės 7.27

LAPIS, T. Vilkė 4.27

MARCINKEVIČIŪTĖ, Tautvida. In Memoriam K.J.; Silentium; Oranžinis mitas; Devoer; Lotofagai; Deodata 6.22

MARKELYTĖ, Daiva. Čia taip anksti sutemsta 5.11

NAGYS, Henrikas (1920-1996) . Vasaros; Rudenys; Žiemos; Pavasariai; Poema apie brolį; Kryžkelė; Broliai baudžiauninkai; Namai 9.14

NAVAKAS, Kęstutis. "Dainava". Kampinis staliukas 11.9

NAZARAITĖ, Edita. Nuotaika; Poetas; Sprendimas tavo – ėjimas; Paveikslas; Neišbrendamos, neperbrendamos neapykantos žolės; kaip skamba daiktai 1.6

PARULSKIS, Sigitas. Šaltis; Mylėk, Dieve 11.9

PATACKAS, Gintaras. Naktinis tango 11.9

PLATELIS, Kornelijus. Pietūs muziejaus bufete; Apie Varnėnus po dešimties metų 5.25

PŪKELEVIČIŪTĖ, Birutė. Rarotai 10.12

RAILA, Romas. Yra; Lietuviai 11.9

RADŽIUS, Aleksandras (1915-1996). Iš paskutinės knygos "Kryžių kalnas" 3.30

RASŪNAS. Čečėnijai. Kalnų gėlė; Čečėnei motinai; ... O riterių laikai praėjo; Kas tas auglys; Maniau, jau Rusijoj neliko; Ne su k*nu, krauju mūs kova; Banditams indėnams atplukdėm kultūrą; Jauniems bendraminčiams 7.13

SRUOGA, Balys (1896-1947). Prooemion; Supasi, supasi lapai nubudinti; Saulėleidžio giesmė; Piovėjas; Audėja; Mėlynoji paukštė; Didis Viešpatie galybių; Sutema 2.3

STANKEVIČIUS, Rimvydas. Paskutinis "Nacht Cafe" ciklo eilėraštis 11.9

SADŪNAITĖ, Danguolė. Eilėraščiai 12.14

ŠERELYTĖ, Renata. Ištrauka iš "Šieno pabirų" 11.9

ŠIMOLIŪNIENĖ, Stasė Klimaitė. ... pabiri žodžiai... 1.13

ŠVABAITĖ, Julija. Austėja; Dzūkiškos; Mūsų vienintelės žemės 7.20

ŠVABAITĖ, Julija. Laiptai į niekur; Kiekvienas turim savo angelą; Dulkės 3.2

ŠVABAITĖ, Julija. Nebegrįžta Prometėjas; C'est la vie; Ant Kirtiliškės kalnelio; Dar apie mirtį; Pro Kazlų Rūdą važiuojant 11.2

TAGORE, Rabindranath (1861-1941). Iš "Paklydusių paukščių" 10.5

TEREIKINAS, Artūras. Para-doxa 1.27

TUMIENĖ, Elena. Liepos šeštajai 7.6

VERLAINE, Paul (1844-1896). Vertė Alfonsas Tyruolis. Kelionė; Lietaus daina; Kalėjime; Nuostabusis vaikas; Agnus Dei; O, Mano Dieve, meile laiminęs 2.24

VISKANTAITĖ, Milda. Ilgesys 6.15

VISVYDAS, Pranas. Paprastai apie Ars Poetica 3.16

VISVYDAS, Pranas. Rudens liepsna; Akys; Duobė; Žaizdras 11.23

VYTĖ NEMUNĖLIS. O atsimenu nameli; Pirmaskyris mokinukas; Šimtą metų aš gyvensiu; Kas auga; Dviratukas; Ant kopūstų; Šlama šilko vėjas; Dieve, globoki; Dėdė rudenėlis; Tėvų nameliai; Grįšim, grįšim... ; Gintaro kregždutė; Lietuvos vaikai 3.16

ŽILAITYTĖ, Danutė. Eilėraščiai 9.28

ŽILAITYTĖ, Joana Danutė. Gimė meilės Dievas 12.21

ZINGERIS, Markas. Temos gimimas; Tapyba ant negruntuotos drobės 12.7

BELETRISTIKA

AUGINAS, Balys. Mecenato ieškojimas 11.16

GĖLAITĖ, Dilė. Dismorfofobija 5.11

JANKUS, Jurgis. Visam amžiui (Iš pas mane užsilikusių Alfonso šnekų) 3.9

JANKUS, Jurgis. Rūpintojėlis 4.20

JANKUTĖ, Nijolė. Iš Afrikos ateina... trys seserys 11.23

KONČIUS, Juozas. Išdylančiais pėdsakais. Keletas įspūdžių iš kelionės į Žemaitiją 1.20

MELNIKAS, Petras. Suokalbis 5.25

MELNIKAS, Petras. Lūkesčio dienos 11.2

MERAS, Icchokas. Kartus rūgštynių skonis 10.19

MILKOVAITIS, Karolis. Laukinukė 6.1

NARBUTAS, Šiaurys. Šmaikštusis Petras 1.13

PLUKAS, Vytautas. Knygos kalba, keliauja, žūna ir gimsta (Iš bibliofilo užrašų) 1.27

PŪKELEVIČIŪTĖ, Birutė. Kalėdų pasaka 12.21

SAJA, Kazys. Barzdukas 3.30

SUBAČIUS, Haris. Laiškas iš kambario, kur durys be rankenų 3.2

VAIČIULAITIS, Antanas. Gluosnių daina 6.22

VILIMAITĖ, Bitė. Mėlynasis srautas 3.16

KNYGŲ RECENZIJOS

a. ll. Maža knygelė didele ir skaudžia tema: Saros Ginaitės "Žydų tautos tragedijos Lietuvoje pradžia" 9.28

ALĖ RŪTA. Vytauto A. Dambravos "Kelyje į laisvę" 6.8

ALĖ RŪTA. Kalbininko Antano Salio (1902-1972) pomirtiniai raštai 6.29

ALĖ RŪTA. Magdalenos Birutės Stankūnienės meno knyga 9.21

ALĖ RŪTA. Vyt\ės Nemunėlio "Pažiūrėk į dangų" 12.14

DAUGĖLA, Kazys. Virgilijaus Juodakio Lietuvos fotografijos istorija 7.13

EIKŠTYS, Petras. Lietuviai ir imperijos mirtis. Jack F. Matlock, Jr. Autopsy of an Empire. 2.17

GIMBUTAS, Jurgis. Janinos Morkūnienės Valstiečių rogės, pakinktai ir jų gamyba Lietuvoje 2.24

GIMBUTAS, Jurgis. Vlado Ulčinsko knyga Raitininkų kaimas Dzūkijoje 9.14

GIMBUTAS, Jurgis. Praplėstas požiūris į lietuvių tautinę kultūrą. Irenos Čepienės "Lietuvių etninės kultūros istorija" 11.16

GIMBUTAS, Jurgis. Antalieptė ir kaimai prie Šventosios upės — Vytauto Indrašiaus knygos 11.30

JANKUTĖ, Nijolė. Paminklas žuvusiems už Lietuvą — paminklas paminklą statiusiam. Marijos Žemaitienės knyga Kančių kalnelis. 1.13

JONYNAS, Vytautas A. Romualdo Lankausko naujasis miniromanas "Piligrimas" 7.27

JONYNAS, Vytautas A. Lietuvos vakarų žemės: jų praeitis, kalba ir kultūra: Lietuvininkų kraštas, Lietuvininkų žodis 11.2

JURKUS, Paulius. "Užjūrio lietuviai" atkeliavo pas mus. Antano Skaisgirio albumas Užjūrio lietuviai – vardai ir veidai 1.27

KUZMINSKAITĖ, Rūta. Apie poetinės aistros metmenis. Artūro Tereškino Absonia 1.20

KRIAUČIŪNAS, Romualdas. Geras raugas vasaros stovyklų receptams – "Ateitininkų vasaros stovyklų vadovas" 11.30

LANDSBERGIS, Algirdas. Pragmatikas iš Texas keistoje simbolių karalystėje. James Baker memuarai 1.27

LANDSBERGIS, Algirdas. Icchoko Mero "Apverstas pasaulis" 10.19

MELNIKAS, Petras. Raganos simboliu paremta knyga apie Beriją . Franz Bauer romanas "Mirties vardas" 1.13

MELNIKAS, Petras. Apie pasaulio didžiausius plėšikus. Igorio Buničiaus "Partijos auksas" 2.3

MELNIKAS, Petras. Ieškant gerovės ir žmogaus praeities nelaisvėje. Vytauto Bubnio romanas "Žmogus iš tenai" 4.13

MELNIKAS, Petras. Žaidimas įvairove apysakose. R.Černiausko "Laužai palėpėse" 4.27

MELNIKAS, Petras. Poeto Joseph Brodsky esė knyga 7.6

MELNIKAS, Petras. Viena 20-ojo amžiaus odisėja. Juozo Kačinsko "Išeivio dalis" 10.12

MELNIKAS, Petras. Sudrumsta pastoral Juozo Apučio romane "Smėlynuose negalima sustoti" 11.23

MELNIKAS, Petras. Ieškant Lenino esmės romane 12.14

RENECKIS, Arvydas. Grįžtančių paukščių erdvė. Algimanto Kezio "Grįžtančių paukščių preliudijos" 1.6

ŠIDLAUSKAS, Aleksandras. Poetinio žodžio įtaiga. Editos Nazaraitės eilėraščių rinkinys "Nepakeliamas laisvės lengvumas" 1.6

ŠIMKUS, Algis. Savo skambančia daina... Onos Narbutienės "Kazimieras Viktoras Banaitis" 6.8

TEREŠKINAS, Artūras. Sąryšių poetas: tarp daikto ir prasmės. Algimanto Kezio Retrospektyva / A Retrospective 1.6

T.L. Vladislovo Telksnio "Kamino šešėlyje" 11.30

VISVYDAS, Pranas. Artumos ir nuotolio dialektika. Juliaus Kelero rinkinys "Sauja medaus" 5.4

Trumpi aptarimai

I.V.S. Vytauto Tininio "Sniečkus — 33 metai valdžioje" 11.2

I.V.S. Kazio Škirpos "Lietuvos nepriklausomybės sutemos" 11.2

I.V.S. Kosto Ostrausko "Ketvirtoji siena" 11.16

I.V.S. Pasaulio lituanistų bendrijos "Priklausomybės metų (1940-1990) lietuvių visuomenė: pasipriešinimas ir/ar prisitaikymas 11.16

I.V.S. Algimanto Kezio "Istoriniai pastatai ir paminklai" 11.23

I.V.S. Arvydo Anušausko "Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940-1958 metais" 11.23

I.V.S. Vido Spenglos "Akiplėša" 12.7

I.V.S. Juozo Kojelio "Iš nakties į rytą" 12.21

I.V.S. Julijos Repeikienės du eilėraščių rinkiniai 12.14

Kęstučio Trimako "Žmogaus aukščiausi skrydžiai" 1.20

Tomo Venclovos knyga lenkiškai 2.3

KULTŪRINĖ VEIKLA

40-oji Lietuviškų studijų savaitė Dainavoje 6.15

Ateitininkų studijų dienos Dainavoje 7.27

BAUŽYS, Juozas. Dievuliuk, kokia graži Dainava! 40-oji Lietuviškų studijų savaitė Dainavoje 7.20

BAUŽYS, Juozas. Šeštadienio popietė Ateities savaitgalyje 11.30

DŽIUGAS, Stasys. "Žiemos erškėtis" Lemont'e 3.2

GIRNIUVIENĖ, Rima. "Pelenė" ir, deja, gaisras Boston'o Lietuvių klube 4.13

GRINKEVIČIUS, Gintaras. Džiaugiamės Dešimtąja tautinių šokių šventė 7.27

H.S. Aukso medalis lietuviui architektui Algimantui Bubliui 2.24

Italijos premija Eimuntui Nekrošiui 11.23

Jablonskio premija – Aldonui Pupkiui 1.6

JAMEIKIENĖ, Bronė. Šokių šventės proga. Apie Lietuvių tautinių šokių institutą 7.6

JANKUTĖ, Nijolė. Vytė Nemunėlis — Bernardas Brazdžionis Čikagoje 3.30

JANKUTĖ, Nijolė. Į Čikagą ateina pavasaris... Kada? Pasikalbėjimas su kun. Juozu Vaišniu, SJ 4.13

JAZBUTIS, Kornelijus. Poetinio Druskininkų rudens keli atgarsiai ... iš Čikagos 11.9

JURKUS, Paulius. Ir bus graži genčių šalis... Čikagoje prisimintas poetas Vytautas Mačernis 11.23

KAMANTIENĖ, Aldona. Dar apie poetą iš Dievo malonės 4.27

Lietuvos balerina — tarptautinė laureatė 3.2

Lietuvių fotografijos parodai pasibaigus 11.23

Laukiame Birutės Pūkelevičiūtės Lemont'e! 9.14

Marko Zingerio pjesės premjera Kaune 12.7

Metraštininkas. Los Angeles Dailiųjų menų klube 1.27

Metraštininkas. Los Angeles Dailiųjų menų klube 12.21

NAUJOKAITIS, Algimantas Antanas. Poetinio Druskininkų rudens keli atgarsiai 11.9

NAUJOKAITIS, Algimantas Antanas. Jubiliejinė tapybos trienalė Vilniuje 11.16

NAUJOKAITIS, Algimantas Antanas. Rašytojai ir Rytų Lietuva 11.23

NAUJOKAITIS, Algimantas Antanas. Atnaujinti Menininkų rūmai Vilniuje 12.7

PAKARKLIS, Alvydas. "Molinis" vakarėlis 4.5

Pasaulio lituanistų bendrijos konferencija 2.24, 7.6

"Poezijos pavasario" premija vertėjui Jonui Zdaniui 1.20

Pokalbis apie Lituanistikos katedrą UIC: Violeta Kelertienė, Rimvydas Šilbajoris ir Giedrius Subačius 5.25

Smuikininkas Kremer kuria Baltijos šalių jaunųjų orkestrą 11.23

ŠAPARNIENĖ, Irena. Dviejų naujų menininkų paroda Čiurlionio galerijoje, Čikagoje 11.16

ŠVABAITĖ-GYLIENĖ, Julija. Vakaras su Birute Pūkelevičiūte 10.12

Rašytojo Mariaus Katiliškio atminimo kambarys 1.6

Santarvės premija 1.6

Santaros-Šviesos suvažiavimas 7.27

STUNDŽIA, B. Lietuva ir išeivija, dairantis į 21 amžių 5.11

SUBAČIENĖ, Giedrė. Pokavolinė Santara-Šviesa 10.12

TAMULIONIENĖ, Milda. Ateitininkų studijų dienos "Dainavoje" 10.5

TIJŪNĖLIENĖ, Indrė. Kad nedidelis taptų didelis 3.16

Vanda Balukienė Indianos dailininkų parodoje 4.20

Vilniuje prasidėjo "Life" teatro festivalis 5.18

VISVYDAS, Pranas. Dėmesys baltų muzikai 5.18

ŽYGAS, Juozas. Kapsų "Poezijos pavasaris '96" Kiršuose 7.20

ŽYGAS, Juozas. Vytauto Mačernio poezijos vakaras Čikagoje 9.21

SUKAKTYS

AMBRASAS, Kazimieras J. Lietuvių pėdsakai svetur... Apie mokslininką ir poetą profesorių Česlovą Masaitį 3.16

DAMBRAVA, Vytautas Antanas. Juozas Kojelis — visuomeninkas. Jo 80 metų sukakčiai 11.16

DZIKIENĖ, Dalia. Šešiasdešimt metų siuka lietuvišką ratuką. Jadvygos Matulaitienės 80 metų sukakčiai 6.1

GIMBUTAS, Jurgis. Etnografui Vaciui Miliui — 70 12.21

GIRNIUVIENĖ, Rima-Marija. Boston'o "Sodauto" ansambliui – 20 metų 1.6

GRUZDAS, Juozas. 45 metai nuo Julijono Būtėno žuvimo 5.11

Kompozitoriaus K.V.Banaičio 100-osios gimimo metinės Lietuvoje 2.3

KONČIUS, Juozas. K.V.Banaičio "Jūratė ir Kastytis" Lietuvių operos sukaktyje. Pasikalbėjimas su Vytautu Radžium. 4.5

KRIAUČIŪNAS, Romualdas. Bytnikų sąjūdžiui jau 50 metų 6.8

MEŠKAUSKAS, Juozas. Juozo Ereto šimtmečiui 12.21

OŽELYTĖ, Elena. Dailininko Antano Tamošaičio 90 metų sukaktis 4.5

SABALIŪNIENĖ, Regina. Radijo valandėlei "Leiskit į tėvynę" — 20 metų 11.9

SURDOKAS, Cezaris. Matematiko ir filosofo Rene Descartes 400 metų sukakčiai 7.20

Sveikiname rašytoją! Jurgiui Jankui 90 metų 7.27

VISVYDAS, Pranas. Trisdešimt metų drauge. Los Angeles vyrų kvartetui 30 metų 4.27

NEKROLOGAI

A.a. prelatas Stanislovas Kiškis (1900-1995) 1.13

A.a. dailininkas Almis Zylė 1.20

ALĖ RŪTA. Neužmirštamas rašytojas Jurgis Gliauda (1906-1996) 1.20

Emanuelis Levinas (1905-1995) 1.13

BILAIŠYTĖ, Živilė. Henrikas Nagys (1920-1996) 9.14

JANKUS, Jurgis. Vėl paviliojo auką kapai... (Alfonsas Dargis 1909-1996) 2.24

KEZYS, Algimantas. Pro Memoria: dailininkas Bronius Murinas (1906-1986) 10.26

MIKAILAITĖ, Sesuo Onutė. Paskutinis skrydis į namus. Kunigo Valdemaro Cukuro gyvenimas ir mirtis 12.7

MOCKŪNAS, Liūtas. A.a. Vytauto Kavolio atminimui 6.29

NAKAS, Alfonsas. Prisiminkime Henriką Kačinską (1903-1986) 10.12

PAPLAUSKIENĖ, Virginija. Maironio muziejus Kaune ir Česlovas Grincevičius 4.5

ŠULAITIS, Edvardas. A.a. bibliografas Julius Tamošiūnas 2.24

VASILIAUSKIENĖ, Aldona. Filosofas Juozas Girnius ir Lietuva 4.27; 5.4

Romą Viesulą prisimenant

(Atkelta iš 3 psl.)

mėnesį. Palaikus pervežti į Lietuvą reikės lėšų, ir tom lėšom sukelti sudarytas komitetas, kuriam vadovauja Romo geras draugas, Temple universiteto profesorius, dr. Vytautas Černius. Komitetui priklauso šie asmenys: Birutė Bublienė — Ateitininkų Federacijos narė, Marytė Goštautienė — meno dėstytoja, Vytautas Ignas — dailininkas, Aleksandra Kašubienė — dailininkė, Vytautas Kašuba — skulptorius, Raimonda Kontrimienė — Los Angeles visuomenininkė, Milda Lenkauskienė — PLB vicepirmininkė švietimui, Gabrielius Mironas — menedžmento konsultantas, Dalia Šlenienė — Lietuvių dailės muziejaus (Lemont, Illinois) direktorė, Petras Vaškys — dailininkas ir profesorius emeritus, University of the Arts Philadelphijoje. Aukas, kurias galima nurašyti nuo mokesčių, prašoma siųsti per Lietuvių Bendruomenę šiuo adresu: Romas Viesulas Memorial Fund, 1059 Maplegrove Dr. NW, Grand Rapids, MI 49504.